NEMZETI NŐNEVELÉS.

XXXI. ÉVFOLYAM. 1910. JANUÁR. I. FÜZET.

BÜNTETTES GYERMEKEK.*

Ha nem zengjük is ma már széltében Rousseauval, hogy «Minden jó, ami a természet kezéből kikerül és minden elromlik az emberek kezei között», mégis megdöbbenéssel olvassuk az igazságszolgáltatás olyan eseteit, melyekből az tűnik ki, hogy a bűnös gyermekeket környezetük taszította romlásba s hogy a különben ép egészséggel és erkölcsi érzékkel megáldott gyermekeket a tudatlanság, a rossz példa, az alkalom és a szokás nevelte megrögzött gonosztevőkké.

Látjuk pedig ezt egyes esetekben — sajnos, elég gyakran — az életben szemünk elé kerülő példákban, látjuk a napi lapok törvényszéki rovataiban és látjuk összegezve és magyarázva, egy nagyon kitünő könyvben, mely csak nemrég hagyta el a sajtót, hogy érdeklődést keltsen a bűnös gyermek sorsa iránt; hogy bevilágítson abba a gazdasági és társadalmi veszedelembe, melyet a gyermek erkölcsi romlása okoz; s hogy barátokat szerezzen azon humánus büntetőjogi felfogásnak, mely a büntettes gyermeket megjavítani s a társadalom számára megmenteni akarja.

Balogh Jenő egyetemi tanár írta ezt a könyvet nagy jogi szaktudással és még nagyobb szociális érzéssel. De nem ezek miatt a kitünő tulajdonai miatt emeljük ki a könyvet a könyvismertetések sorából. Kiemeljük, mert tárgyánál és tárgyalási módjánál fogva nem csupán a jogi tudósokat érdekli, akik szá-

* Fiatalkorúak és a büntetőjog. Irta Balogh Jenő egyetemi tanár, a M. Tud. Akadémia lev. tagja. Budapest. Athenæum. 1909. 286 lap. Ára fűzve 8 kor.

mára a könyv tulajdonképen készült, hanem mélyen belevág az orvos, az emberbarát és különösen a *pedagogus* érdeklődésének körébe is. Oly nagy és mélyreható tanulságokat vonhatunk le a nevelés kérdéseit illetőleg e sokoldalú és alapos kutatásokon épült tanulmányból, hogy hacsak egy kissé vonzódunk is hivatásunk kötelességeihez, olvasnunk kell e könyvet, okulnunk kell belőle s elmélkednünk következtetésein, melyek bár elsősorban a büntetőjog reformjára vonatkoznak, nevelési eljárásunkat illetőleg is sok értékes utbaigazítással szolgálnak.

Az első nagy tanulság, amelyet a könyvből merítünk, az, hogy a büntetőtörvényszék elé kerülő gyermekek nagy része az *elhagyatott*, apátlan-anyátlan árva gyermekek sorából kerül ki. Nem mintha csak ezek bírnának bűnös hajlamokkal; de mert a szülői ház védettebb légkörében vétkező gyermeket legtöbb esetben a házi fegyelem téríti észre, vagy ha észre nem téríthető is, a szülői szeretet *védi* az igazságszolgáltatás szigorával szemben. A szülő szenved, talán meg is törik a szive gyermeke romlottsága miatt, de jól-rosszul felfogott kötelességérzetből titkolja, palástolja gyermeke bűnös hajlamait. Elbukhatik később, felnőtt korában az ily körülmények között felnőtt egyén is; de az elbukástól vagy inkább a megszégyenüléstől legalább gyermekkorában megóvta a szeretet.

Az *elhagyatott* gyermeket azonban nemcsak a szeretet hiánya taszítja a bűnbe. Szerzőnk rámutat arra a szomorú jelenségre, hogy a családi élet kötelékeinek meglazulása, a gondatlan, szeretetlen, elhanyagolt nevelés mindenütt keservesen megbosszulja magát. De hát épen az elhagyott családtalan gyermekek nevelése a legszeretetlenebb és legelhanyagoltabb; közülök kerülnek ki nemcsak a bűnös, de a mártir-gyermekek is; ők vannak mindenkinek útjában, ők látják a legrosszabb példát: őket használják fel koldulásra, kitanítják lopásra s más büntetendő cselekvésre. De a nyomorúság is őket sodorja abba a kényszerhelyzetbe, hogy éhségük lecsillapítására lopjanak, bosszút álljanak, gyilkoljanak. Érdekesek és tanulságosak azok az *esetek*, melyeket szerzőnk ennek az igazolására felhoz. (36—53. l.)

Egy másik nagy és szomorú tanulság, amelyet Balogh Jenő könyvéből meríthetünk, hogy a fiatalkorú bűntettesek és züllöttek száma általában *hazánkban* is *növekedőben* van. A központi statisztikai hivatal adatai szerint a magyarországi kir. törvényszékek és járásbiróságoknál 1904-ben jogerősen elitélt 12—18 éves bűnösök száma 10,893 volt, míg 1907-ben ez a szám már 12,108-ra emelkedett. Az 1878. évi V. törvénycikk értelmében a fiatalkoruakat legtöbb esetben *rövid szabadságvesztésre* itélték. Hogy gyakorlatilag ennek mily káros következményei voltak, azt szerzőnk épen hivatalos adatokból bizonyítja. Az 1900-ban toloncházba került fiatalkorú közül kétszer büntetett volt 72; háromszor 41; négyszer 16; ötször 6; hatszor 8; hétszer 4. A fogházban a megrögzött gonosztevőkkel keveredett össze a gyermek s büntetése után legtöbbször mint gonosztevő került ki az életbe.

Ez is egyik oka annak, hogy szerzőnk a gyermekbiróságok életbeléptetését az új büntetőjogi szabályok értelmében oly nyomatékosan sürgeti. Az 1908. évi XXXVI. t.-c. foglalja ugyanis magában büntetőjogunk idevonatkozó reformját. Ennek a törvénycikknek II. fejezete a fiatalkoruakra vonatkozó rendelkezéseket tartalmazza. Balogh Jenő tulajdonképen ennek a törvényes intézkedésnek ismertetésére, megkedveltetésére, keresztülvihetőségének bizonyítására szánta a könyvét. Gazdag tudással mutatja ki a külföldi jogrendszerek fejlődéséből s azoknak már látható eredményeiből, hogy a mi büntetőtörvényünk a kor szellemének megfelelő és — különösen a beszámíthatóság kérdésében — az újabb bölcsészeti fölfogásnak, a társadalmi érdekeknek és a humanizmusnak szemmeltartásával készült. Ezért a 12 évesnél fiatalabb vagy szellemileg fejletlen gyermeket felelősségre nem vonja, de ezekre nézve szükség esetén a javító nevelést elrendeli. A büntetőjogi felelősségre vonható (12 évesnél idősebb, értelmileg, erkölcsileg fejlett) gyermeket elitélés esetében: 1. dorgálás; 2. próbára bocsátás; 3. javító nevelés; 4. fogház- vagy államfogházbüntetés érheti. Ez utóbbit azonban csak a legsúlyosabb esetekben alkalmazzák. A legfontosabb, hogy az *osztályozás* és

egyénisítés elvét bevitték a törvénybe. Más elbírálás alá esik például a torkosságból vagy éhségből elkövetett gyümölcslopás mint a pénznek, értéktárgynak eltulajdonítása, mulatásvágy vagy cifrálkodás kedveért stb. A gyermekkor határát is felemeli a törvény 16-ról 18-ra s így a javító nevelés lehetőségét is jobban biztosítja.

Ennek a javítónevelésnek és az ezt megelőző és követő «patronage» munkásságnak kiváló fontosságot tulajdonít Balogh Jenő. Örömmel állapítja meg, hogy a «patronage» tevékenység iránt mind nagyobb és nagyobb lesz az érdeklődés hazánkban is s mind többen és többen foglalkoznak szép eredménnyel a züllés veszélyének kitett gyermekek *önkényt* vállalt védelmével. A maga tapasztalataiból, tanítványainak lelkes patronage-munkásságából s a javítóintézetek hivatalos jelentéseiből mutatja ki szerzőnk, hogy a felügyelet, a javító nevelés, a szerencsétlen elhagyott gyermekek iránt való érdeklődés és szeretet nemcsak a bűntettek számát csökkenti, hanem a megjavulást és a hasznos munkára való képesítést is biztosítja. Nagy elismeréssel emeli ki szerzőnk a 17 állami gyermekmenhely, az Országos Gyermekvédő Liga, a Kath. és a Prot. Női Patronage-Egyesületek áldásos tevékenységét, melyek segítségével már az új büntetőjogi intézkedések életbeléptetésének első évében, 1910. is több mint 3500 bűnös gyermeket lehet a javító nevelés jótéteményében részesíteni. A javítóintézetek adatai alapján remélhető, hogy ezek közül 65—80 % ot, tehát évenként több mint kétezer fiatalkorút lehet — már csak az eddig rendelkezésünkre álló eszközökkel is — megmenteni a nemzet gazdasági ereje számára.

A legérdekesebb és a pedagógust leginkább érdeklő tanulsága Balogh Jenő könyvének, hogy a gyógyítást nem a büntetés szigorúsága, a megtorlás, megfélemlítés és megalázás által kívánja ma már elérni még a mindig konzervativ irányú igazságszolgáltatás sem. Munkával és szeretettel munkára és szeretetre akarja nevelni a fiatal bűnösöket. A pedagógia elmélete régen megállapította, hogy ezek a leghatásosabb nevelési eszközök. De ugyan élünk-e már velük kellő mértékben. Nekem úgy tet-

szik, hogy a vesszőt itt-ott még most is suhogni hallom az iskolában s mintha még mindig a tekintély fentartásának külső eszközeiben keresnénk segítséget nevelői tehetetlenségünk számára. A munkát meg gyakran magunk sem szeretjük, hogy tudnók megkedveltetni a gyermekkel?

Ezeknek a nevelési eszközöknek fontosságáról semmiféle neveléstudományi elmélet sem győzhet meg bennünket annyira, mint Balogh Jenő könyve. El kell olvasnunk a könyvet mindnyájunknak, már csak azért is, hogy ne lássuk nevelői, tanítói kötelességeinket befejezetteknek tanítási óráink megtartásával. A tanítványaink lelki élete iránt való érdeklődésünk, az irántuk való szeretet nemes szociális munkára hívnak el bennünket. Fogadjuk szeretetünk körébe, akiket senki sem szeret: az elhagyatott gyermekeket. Ha a társadalmi tekintetben oly fontos patronage-munkának csak egy ici-pici részletét vállaljuk is magunkra, ha csak egyetlen-egy *próbára bocsátott*, vagy bűntettel *vádolt* gyermek *pártfogói* leszünk is, nagyban hozzájárulhatunk az igazságszolgáltatás nemes törekvéseinek megvalósításához, a züllésnek indult gyermek megmentésében. Hogy ez milyen szükséges és milyen szent hazafiúi feladat: azt megtanulhatjuk Balogh Jenő könyvéből. Olvassuk el.

Budapest. *Sebestyénné Stetina Ilona.*

AZ OLVASÁSRÓL.*

Mikor engem, az Önök egyesületének, kedves kis köztársaságának egyszerű adófizető polgárát az a szerencse ért, hogy Perczelné Kozma Flóra elhitt, ide adta az ő szakosztályának előadószéket, hogy ismeretterjesztő felolvasást tartanék, egy kicsit, bevallom, megijedtem. Hová, merre terjeszthetném én a nők ismereteit. Hiszen azok immár a legszélsőbb határokig is elértek. Nincsen a tudásnak olyan útja, amely meg nem nyilt volna előttük és nem volt a multnak, nincs a legújabb időnek olyan eseménye, sikere, amiről tudomást nem szereztünk volna.

A Különféle s a Vegyes rovatok éppen úgy hozzájárulnak az ismereteink terjesztéséhez, mint a vezércikk, a külföldi rovat, a Szászzoltánok, a tárcák, a művészet, zene, szinház s legvégül a legszűkebb és a legutolsó helyen az Irodalom. Szóval: az egész napilap, mely tíz fillér lefizetése után tökéletesen kiterjeszti az ismereteinket annyira, hogy legbiztosabban beszélhetünk belső-külső politikáról, felfedezésekről, erkölcsökről, botrányokról, kasszafúrásokról, zenéről, képekről, szinházról s végül irodalomról is.

Irodalomról is. Igenis, irodalomról is. Tessék elhinni, hogy nincs az a művelt társaskör, az a szellemes tea, ahol az irodalomról megfeledkeznének. Nietsche, Wilde, Gorkij egy csöppet sem részesül kevesebb figyelemben, mint a mi divatos íróink Ady Endrétől kezdve a rejtélyes hölgyig, aki álnév alatt ír a napilapjába, de a szerkesztőnek megengedi, hogy álhatatosan

* A művészet és művelődés; Magyar Nők Körében tartott előadás.

leleplezze. Az irodalom minden finom csevegésben «felfekszik», amint ezt művelt pesti nyelven mondják és ha valaki azt állítja, hogy az ismereteink nincsenek kiterjesztve a legújabb könyvekig, hát egyszerűen csalódik. Ismerünk már mindent; ismerjük a könyvcímeket s főként azt, hogy a szerzőt miként kell elbírálni. Lebunkózzuk-e — hiszen már megöregedett — vagy pedig rózsát hintsünk az útjára, hiszen oly felségesen ír, hogy azt már meg sem lehet érteni.

De vajjon elég-e az, hogy csak ismerjük s az őszintén megvallott állapotok szerint nem sokkal alaposabban, mint az egyszeri baka a kávét, aki persze hogy ismerte e finom italt, hiszen előtte már többször emlegették?

Én azt mondom, hogy nem elég. Nem elég; és az irodalom közelebbi, közvetlenebb megismertetését, kívánatossá tételét és igazabb megbecsülését tartom annak a célnak, amely felé egy ilyen ismeretterjesztő szakosztály a nők ismereteit még kiterjeszthetné. Az olvasás, a komoly, céltudatos, sőt gyönyörérzetet kielégítő olvasás oly fontos erkölcsi és nemzeti kötelesség, hogy azzal nem szabad bűnös felületességgel elbánni. Az olvasás őszinte vágya, a könyvek ismerete, kelendősége, az írók megértése és megbecsülése igaz tükre az egész nemzet erkölcsi értékének. Az angolnak, a franciának, a nagynémetnek s még a barbár orosznak is bátran mondhatjuk: mutasd meg: mit olvasol, valld be: kik a szerzőid és én megmondom neked, hogy mennyit érsz.

A magyarokat, fájdalom, nem sorozhatjuk ide. A házainkban nem a könyvtár a legbecsesebb bútor, hanem a zongora és a lélek mindennapi tápláléka nem a verses könyv hanem a napilap. A németet, aki ökrei után ballag és közben Goethét olvassa s a kis francia leányt, aki a tizenöt souját úgy osztotta el, hogy ötért Berangert és Victor Hugót vett a kenyere és virágja mellé, szintén csak hírből ismerjük. A közelmult egy igen sajnálatos eseménye pedig még a külföld előtt is elárulta azt a szegénységünket, hogy az ú. n. legműveltebb körökhöz tartozó férfiak nem tudnak különbséget tenni író és író, könyv és könyv között.

Nagy mulasztások történtek. De azért én azt hiszem mindent helyre lehet még hozni, ha az asszonyok veszik a kezükbe az ügyet.

Teljes bizalommal fordulok a magyar anyákhoz, amikor arra kérem őket: *tanítsák meg a gyermekeiket olvasni,* a szerzőket megérteni, a könyvet megbecsülni, sőt életszükséggé tenni. Kedvenc eledele, legkedvesebb virágja minden embernek van. Ha elmarad az egyiktől vagy másiktól, szomorú hiányokat érez és felkutatására nem restelli a fáradságot. A gyomor, a szem előbb-utóbb megkapja azt, amire vágyik, hát csak a lélek vágya lenne az, amelyet örök szomjúságra, vagy ami ennél is roszszabb: élvezhetlen kotyvalékok szürcsölgetésére kárhoztassunk?

Pedig a lélek mindig tele van finom gyönyörök vágyával, az olvasás vágya a lelkünkkel együtt fejlődik. A régi világ gondos szülői ezt ugyancsak buzgón irtogatták és most az iskoláink követnek el mindent, hogy csirájában elfojtsák; s a nyomtatott betű tarka kis hídját, mely visszavezethetne még egyszer a tarka álmok világába, mögöttünk örökre lerombolják.

Az iskolát végzett leány nem tudja megtalálni a könyveket, a szerzőket s a kiváncsiság, mely a kiirtott olvasás-vágya helyén fakadt, titkos, tiltott és piszkos útakra tereli. És ocsmány kontár férczművek hálózzák be azt a tapogatódzó lelket, amely a hozzáhasonló szerzőt keresi, a nagy ismeretlent, kit álmaiban dicsfénnyel vesz körül, aki mosolyát deríti, könnyeit felfakasztja és igazságaival megdobbantja a szívét. A kedvenc eledelnél, a kedves virágnál egy hajszállal sem kevesebb a kiválasztott s a megbecsült szerző. Az ételünket enni fogjuk, a virágunkat nézegetjük és a könyvünket olvasni fogjuk. Olvasni minden körülmények között, minden munkától és gondtól ellopott percben. Olvasni még akkor is, ha nem zártak be félnapra egy vasuti kocsiba, ha nem fektettek le náthával, ha odakünn nem szakad az eső. Olvasni nem azért, mert nincs más menekvés, hanem azért, mert ennél nemesebb, finomabb élvezetet nem ismerünk. Gyönyörűségből és megértésből.

Kérem engedjék meg nekem, hogy ennek a célnak a szol-

gálatába álljak. Hogy valami úton-módon kiemeljem az olvasást onnan, ahová a közszeretet juttatta, ahol célt úgy sem érhet, mert hiszen az eső és a nátha ellen még a könyv sem segít. Engedjék meg nekem, hogy egy kis kóstolóval gusztust csináljak az olvasáshoz. (Sebők «Két gyermek» című művét olvasta fel. *Szerk.*) Nem tudom sikerülni fog-e? De igazán nagyon komendálom.

Szeretném, ha az olvasást és felolvasást besoroznák a családok ama tudnivalók közzé, amelyet meg kell adnia mindenkinek, aki gyermekének általános műveltséget szánt s aki például a zongorázásért időt, pénzt és nyugalmat oly önzetlenül áldoz. Legyen a zenetanítónk és a nyelvmesterünk mellett még egy olvasást-tanító mesterünk is, ha mi magunk erre sem vállalkozunk. Az olvasás tanítója — s ezzel új keresetforrást is nyújthatnánk sok művelt nőnek — megválasztaná a könyvet, megmagyarázná annak szépségeit s végre megtanítaná a fiatal leányt felolvasni, előadni vagy szavalni. Az olvasás gyönyörűségnek egy csöppet sem alantasabb, mint a zongorázás és ha művészi előadássá finomul, siker tekintetében sem fog kevesebbet eredményezni, mint egy jól eljátszott zenemű. Én nem hiszem, hogy lenne olyan leányszív, amelyben ügyes besegítéssel ne tudnánk helyet szorítani Beethoven és Grieg mellett még . . .

De kinek? Nietschenek, Wildenek, Gorkijnak vagy a mieink közül valamelyiknek, akit a hír felkapott?

Nem. Ezeket jobb csak emlegetni. A maga íróját, azt, akinek minden könyve ott lesz a szobájában s ezek közül egy folyton az asztalán, azt, aki a lelki szükségletét elégíti ki, azt, akit a kedvenc ételével s a választott virágjával egyforma becsben tart, válassza ki mindenki titkon azok közül, amelyeket az olvasómester segítségével majd maga megtalál. Az olvasó-mesternek csak az lenne a kötelessége, hogy az értékes magyar írókat, azokat, akik sokkal mélyebbek, semhogy a rohanó hír megérinthetné és sokkal értékesebbek, mintsem a divat felkaphatná, tanítványai előtt felfedezze.

Budapest. *Szabóné, Nógáll Janka.*

A DAN ASSZONYOK.

Ha azok a legjobb asszonyok, akikről nem beszélnek, akkor a dán nők előljárnak a jó asszonyok sorában. Legfeljebb kecsességüket, elegáns karcsúságukat emlegetik, akik Dánia cifratornyú fővárosát bejárták. Általában semmi különösebb hírük.

Nincsen megkülönböztető jelzőjük, mint a német «jó házi-asszonynak», az «elegáns» francia nőnek, a «sikkes» bécsinek, a «szép» magyarnak, a «tiszta» hollandusnak, a «sportoló» angolnak. Pedig nagyon kiváló a dán asszony. A királyi ház asszonyaitól kezdve le a parasztságig minden társadalmi rétegen belül igen érdekes.

Egy dán hercegnő halt meg a minap. Asszony halódása körül ekkora részvétet még sohasem láttam. Mintha fojtott hangon beszélt volna az egész ország, mialatt «Princess Marie» az influenza démonával viaskodott. Társaságban, szinházak előcsarnokaiban, az utcán, a villamoson egyebet nem hallott az ember, mint a Princess Marie állapotáról szóló híreket.

Pezsgő kedvű társaságban hangosabb kacajrohamot megborzongtató sóhajtás vágja el: «Talán épen most halt meg szegény Princess Marie». Az autobérkocsis, mialatt a lábtakarókat elrendezi természetesnek tünő bizalmaskodással kérdezi: «Nem tetszett látni a «Politiken» legújabb különkiadását? Haldoklik-e szegény Princess Marie?»

Pedig a részvét tárgya az uralkodó királynak csak sógornője. De nem is a király sógornőjének, hanem a páratlanúl érdekes asszony személyiségének szól a betegágyat körülrajzó őszinte részvét. Az egész dán sajtó érdeklődésének központja a feje-

delmi asszony betegségének lefolyása. Még a sociáldemokrata párt nagy lapja a «Socialdemokraten» sem kivétel. A munkáspárt a «sociliasta princesst» tiszteli benne, különösen amióta egy nagy strikeban nyiltan a munkásság pártjára állt. Akkoriban teljes befolyását latba vetette a strikenak a munkások javára való eldöntése érdekében. Az asszonyok meg a «feminista hercegnőt» siratják benne.

Amikor egy ólmos dél szürkeségét a minden házon sietve félárbocra húzott Danebrog élénk pirossága bizarron szétszaggatta: csak igazán nagy emberek halálát kísérő, mély fájdalom járta át a dán főváros lakosságát. Az utcán hullámzó közönségen nem a loyális műrészvét grimaceai, hanem az őszinte bánat megilletődése tükröződik.

Mintha senki sem tudna otthon maradni: tízezernyi nép tódul ki az utcákra, terekre. A rikkancsok kezéből cilinderes urak, egyszerű munkásemberek, prémkabátos asszonyok és munkásnők egyforma mohósággal tépik a lapok különkiadásait, meg a hercegnő életrajzát tartalmazó füzetkéket. Pedig mind csak azt tartalmazza, amit minden dán ember amúgy is tudott.

Mint francia hercegnő — Orleans leány — került a dán királyi családba. Az elképedt udvar megrökönyödésére elejétől kezdve vonakodott chablonszerű udvartartást vezetni. Udvarmesterféléket nem tűrt meg a háza tájékán. Teljesen polgári háztartást rendezett be a családjának.

De követett el ennél demokratikusabb «stiklit» is. Kijelentette, hogy a polgárasszonyok példájára ő is dolgozni akar. Eleinte a királyi porcellángyárba járt el festeni, mintázni. Világszerte forgalomban vannak a kopenhágai királyi porcellángyár mesés árú gyártmányai közt Princess Marie alkotásai is. Különösen állatokat mintázott mesterien. De ez a foglalkozás nem elégítette ki. Idejét rendszeresen betöltő hivatást keresett. Így lett tisztviselő.

Egy hatalmas gyarmatkereskedelmi részvénytársaságnál dolgozott évek óta naponként tíz órától egyig. A társaság nagystílű közgazdasági munkája érdeklődését állandóan lekötötte.

Élénken érdeklődött a nőmozgalom minden ága iránt. Baráti köréhez választójogért küzdő nők ép úgy tartoztak, mint a szellemi élet más képviselői. Sőt legmeghittebb bizalmasaihoz tartozott egy ismert dán feminista is. Halála hetére volt kitűzve a kopenhágai választójogi nőegyesülettel tervezett értekezlete. Nagy szerepet vitt Dánia külpolitikájában is. Mindenkor a békét szolgálta. Kedvenc eszméje Németország és Franciaország kibékítése volt.

A nyirkos, szeles ködország legrémítőbb ellensége, az influenza korai véget vetett ennek a gyönyörű asszonyéletnek. Hirtelen halt meg, alig nehány napi betegség után 44 éves korában. Férje és két fia kelet Afrikában járt, közvetlen családjából csak süldő leánykája volt halálos ágya mellett.

Egy másik dán asszony, Zahle miniszterelnök felesége, nagy feltünést keltett mostanában Dánia határain túl. A dánok maguk sehogysem értik miért csodálkozik a világ az ő esetén. Arról lett híres, hogy nem hagyta el gyorsírói állását, amikor a férje miniszterelnök lett.

«Hát mi ezen a csudálatos? kérdik a derék dánok. Nekik ugyanis teljesen átment már a vérükbe, hogy az asszony a házasságon belül is önálló gazdasági lény. Sehogysem értik hát meg a nő teljes gazdasági függetlenségéhez még nehezen alkalmazkodó középeurópai elképedésének okát. Hogy csupán miniszternét játszhatna a hölgy, eszükbe sem jut. Az ember ezt az egyszerű, józan felfogást, mint egy szebb jövőről álmodott kép megelevenedését élvezi.

Ami nálunk kacagtató különcködést jelentene, ott egy bölcsebb életfelfogás természetes következménye. A leányok pályaválasztása *minden* körben époly természetes, mint a fiúké. Emellett a házasságok arányszáma Dániában folyton emelkedik. Házas asszonyok munkájával úgy a közéletben, mint az életfentartást szolgáló minden pályán találkozunk.

Kopenhága gyönyörű városházában, ahol 42 városi képviselő közül 8 nő — mondta kísérőm egy férjes képviselőt bemutatva: «Úgy-e, ha Zahlenén csodálkozott a világ, mert gyors-

író maradt, akkor tulajdonképen az Ön férjétől — a bemutatott dr. Alvilda Harbon-Hoff férjétől — is el kellene várnia, hogy az Ön képviselősége miatt ő mondjon le orvosi praxisáról. Az egyik olyan absurd lenne, mint a másik.»

A nyolc városanya közül hét férjnél van. *Harbon-Hoff* asszony orvos (férje is az), *Thora Knudsen* betegápoló (férje orvos), *Vibelte Salicath* kereskedő, *Julie Aarenholt* mérnök, *Hulda Crona* nyomdász, *Olivia Nielsen* szakszervezeti elnök, *Anna Johansen* szabónő, *Johanne Bloom* pedig tanítónő. A 20 socialista, 16 konzervativ és 5 radikalis képviselő közül 2—2 nő, Hulda Crone a függetlenségi párt egyetlen képviselője a városházán, Johanne Bloom pedig pártonkívüli. Antialkoholista programm alapján került be.

Nálunk, otthon még a tűzhely kihülését, a konyha elárvulását jövendölik a nők kenyérkereseti és közéleti munkája terjedésének elkerülhetetlen következményeképen. Bezzeg jönnének ide, ahol minden nő hivatásos munkája már nem probléma, hanem vérré vált valóság. A dán koszt híres jósága mitsem csökkent. «Végigettem», de sok családot. Sehol sem találtam kozmás ételt. Még a legmegrögzöttebb feminista sem tehetne mást, minthogy dícsérje a főztjüket.

Mennyivel szinesebb és változatosabb az élet, ahol millió asszonynak nem *egy* kaptafára húzott az egész érdeklődési köre. Az asszonyok is elég mélyszántású szellemi életet élnek, úgy hogy nem kénytelenek valamennyien háziasszonykodásuk első percétől kezdve a sírig napról-napra cselédet szapulni, piaci árakon sopánkodni, ismerősöket megszólni, szomszédaikat szapulni és mások ügyeibe beletolakodni. Szellemi életük nem merül ki ebben a taposó malomban.

Nem talál-e naponként új meg új témát a festő és szinész házaspár, az udvari főméltóságot betöltő férj és ujságíró felesége; az írónő és nagyiparos férje; a saját házukban nagy szemklinikát vezető orvosnő és mérnök férje, meg az a sok más érdekesebbnél érdekesebb emberpár?

És milyen más itt a parasztság szellemi élete is. Amióta

Dánia egyik legnagyobb embere, Grundtvig lelkész, költő és történetíró a parlamentben keresztülvitte a népegyetemek általánosítását, azóta a dán parasztság fiai és leányai egyenlő arányban látogatják azokat. Szavahihető emberek szerint a dán parlament mai magas színvonalát a Grundtvig-egyetemet végzett nagyszámú parasztképviselőnek köszönheti. Nincs is a dán képviselőházban ellenzője a nők választójogának. December elején tárgyalták és egy különc ügyvéd szavazatával szemben, egyhangúlag el is fogadták a nők aktiv és passziv választójogát.

Minthogy ez a törvény azonban csak alkotmánymódosítással véglegesíthető, a dán nőknek még várniok kell, amíg az alkotmány revíziója alkalmával rendezendő egyéb kérdésekben is megegyezik a parlament. Az egész dán társadalom természetesnek találja, hogy a nő végre megkapja a választójogot, mint ahogy azon sem csodálkozik senki, hogy legközelebb Kopenhága hét polgármesteri állása közül egyet nővel fognak betölteni.

A dán nő minden jelessége közül az a legnevezetesebb, hogy a férfiakkal megtudta becsültetni az értékét, elismertetni azt, hogy a társadalomban és az államban ép úgy, mint a családban a nő a férfival egyenlően értékes és fontos tényező.

Igazán rászolgál, hogy a «megbecsült» dán nő jelzővel sorakozzék a megkülönböztető jelzőket élvező asszonyokhoz.

Kopenhága. *Bédy Schwimmer Rózsa.*

A KÖLTŐK NÉPSZERŰSÍTÉSE.

Balul ütött ki az a kisérlet, mellyel köznépünk irodalmi műveltségét akarták megmérni. Még legmagyarabb népköltőnk, Petőfi is idegen magyar népünk lelkétől. Népoktatásunk bűne ez? Lehet, de ez esetben sem a magyar tanítóságé. Az a tanulmányi rendszer, mely a történelmi idők folyamán felhalmozódott szellemi közkincsek közvetítésére vállalkozott, a legjobb akarat mellett sem képes nyomatékosabban számolni holmi különleges közszükséglettel.

Kiváltképpen nem a magyar népiskolákban. Kiváltképpen azért nem, mert nem futja ki a tanulmányi időből. Már tizenkét éves korában felszabadul a magyar gyermek a mindennapi iskolalátogatás s ezzel együtt a szélesebb körű és rendszeresebb tanulás kötelezettsége alól. A mindennapi tankötelezettség határain belül pedig nem fordítanak, jórészt nem is fordíthatnak nagyobb gondot az irodalmi ismeretek terjesztésére. Az anyanyelvi órákat lefoglalják a nyelvi magyarázatok, sőt még nem ritkán ma is az ósdi nyomokon vánszorgó nyelvtani oktatás. Az olvasmánytárgyalás során sok alkalom nyílnék az irodalmi műveltség megalapozására, de rendszerint elszalasztják ezt a jó alkalmat. Még azt is feleslegesnek tartják olvasókönyveink, talán egy-kettő kivételével, hogy az olvasmányok alá nyomassák a szerző nevét. Ezt nem pótolja az a körülmény, hogy ott szerepelnek a tartalomjegyzékben az írók nevei. Ügyet sem vetnek reá tanulóink. Szinte természetes. Ha maguk a könyvszerkesztők jelentéktelennek tekintik azt, hogy ki írta az olvasmányt, a gyermekek sem érdeklődhetnek iránta. Többnyire akkor nevezik meg a költőt,

ha szavalnak. Ekkor sem esik több szó róla, sőt akárhányszor tévesen ejtik ki a költő nevét. Emlékszem, hogy gyermekkoromban egy iskolatársam versírójának nevét Befőtinek jelentette be. Persze, Petőfit akart mondani.

Azzal nyugtatja meg számos pedagógus lelkiismeretét, hogy a költészetnek ilyen iskolai kezelése legföljebb szépséghiba. Több, sokkal több, mert a művészeti nevelés elevenébe vág. Nem kis mértékben ütközött meg nem egy szakképzett hallgató *Palágyi* Lajos felolvasásán akkor, amidőn a költészet tárgyalásának módszeréről értekezett az esztétikai nevelés címén. Rendszerint a vonalak és szinek, no meg a hangok kultuszát tekintik csak művészetnek. Ezt a szűkkeblü felfogást nagyon megsínyli nőnevelésünk. Leginkább az érzelmek világában él a nő. Aminél fogva szükségszerű eleme az érzelmek művészete, a költészet. És mit tapasztalunk? Azt, hogy a legjobb esetben a szalonasztal díszei csupán a pompás kötésbe foglalt költemények.

Nincs érzéke ama harmonia iránt, mely egybeolvasztja a költői munka alakját és tartalmát; nem gyönyörködik a nyelv bájában és zengzetességében; nem hatol a gondolatok mélységébe és leggyakrabban csak futó hatást gyakorol reá az érzelmek finom rezgése és nemesítő ereje. Talán némi mentségül szolgálhat, hogy a férfi sem becsüli meg a költői alkotást. A tanult, a művelt férfi sem. Sőt, mi több, tudok költőt, magyar költőt, még pedig a javából, ki nem olvassa társai rímes és ritmikus sorait. Hát ez mind szembeszökően meglátszik társadalmi életünkön, mert tág hézagot hagy ethikai világunkban. Fent és alant. Bizony, nem csoda, hogy ilyen körülmények között különösen sűrű sötétség uralkodik alant. Változtatni kell eme szomorú állapoton. Sokat lendíthetünk rajta, még tanulmányi rendünk keretében is, ha követjük Palágyi módszertani utasításait a népoktatás terén. De hát ősi hibánk, hogy lekicsinyeljük mindazt, ami a mienk. Főkép a német imponál nekünk, népművelési irányával. Jó, hát lépjünk nyomdokaiba a nemzeti költészet ismertetésével is. Nem mondom, hogy minden tanító és tanár a helyzet magaslatán áll. Az azonban bizonyos, hogy

sok mester van közöttük. Legközelebbi tanulmányutamban is láttam egyet a műhelyében, a szászaltenburgi leányiskolában. Gyakran hallotta már nevét a magyar szakközönség is. *Yust* Károly dr. tanítónőképző intézeti igazgató óráján jelentem meg. Ugyanannak a Yustnak a tanításán, aki a jénai nemzetközi tanfolyamnak egyik jeles tanára és aki hazánkban is megfordult. Történelmet magyarázott. A francia forradalmat tárgyalta. Feszült figyelemmel hallgatták. Csupa életet és művészetet lehelt előadása. És tudják, hogy miből indult ki? Schiller «Harang»-jának ideirányuló részletéből.

Egy másik német előadás pedig teljesen elfogta lelkemet. Nem akarok, de nem is tudnék hatása alól menekülni. Valóképen nem is tanári ember az illető előadó, hanem író és költő, Isten kegyelméből. Neve *Lienhard* Frigyes. Irodalmi előadásokat tartott, olyan magas színvonalon, mely minden hallgatóra lelki felemelkedést jelentett és olyan világosan és olyan népszerűen, hogy mindenkire nézve érthetővé tudta tenni a klasszikus Weimart, a filozófia századát, Nagy Frigyest az írót, stb.

Ezek az előadók megmutatták nekem, hogy mit jelent a költők népszerűsítése és óhajtva, sóhajtva gondoltam reá, vajha nálunk a szabadoktatás országos szervezése alkalmával, mely ma kulturánk vezetőit oly élénken foglalkoztatja, ilyen előadásokat tűznének programmra, s bíznák kitünő előadókra, melyekben hála Istennek mi sem szűkölködünk, hogy a felvilágosodás terjedése mellett terjedne és fokozódnék a mi nagy költőink szeretete. Szív és elme hasznát látná!

Budapest. *Havas Irma.*

ISKOLAI LEÁNYEGYESÜLETEK AMERIKÁBAN.

Öt állam törvényhozása s legalább ötszáz tanáregyesület töpreng most Amerikában azon, hogyan lehetne gátat vetni az amerikai felsőbb fiú- és leányintézeteken elharapódzott ama divathóbortnak, melyet az iskolai életbe becsúszott titkos, úgynevezett «görög ifjúsági egyesületek» terjesztenek és pedig fiú- és leánytanulók közt egyaránt. Egész nevelésügyi problémává nőtte ki magát e kérdés Amerikában mindkét nembeli ifjúságnál, az Atlanti-tenger partjaitól a Csendes-tengerig.

Ismételjük, az amerikai plutokratikus szellem e modern kinövése nem szorítkozik csupán a finövendékekre, sőt hatása, ha lehet még sokkal károsabb a nőnemre, mely természetszerűleg érzékenyebb lévén, sokkal fogékonyabb a társadalmi egyenlőtlenségben rejlő megkülönböztetésekre. Pedig épen ezek a görög fraternitások és sororitások azok, melyek már korán kimélyítik az iskolai életben a társadalmi ellentéteket, a beteges kapaszkodás, vetélkedés és feltünési vágy magvait hintik el az ártatlan ifjú szívekben. Az eddigi fesztelen társas érintkezés helyett szűk klikkélet, az affektált zártkörűség terpeszkedő gőgje fészkelte be magát ezeknek az egyesületeknek révén az iskolákba, amelyeket ellensúlyozni nagy megerőltetésébe kerül a pedagogusoknak. A görög egyesületek tagjai ugyanis csak azok lehetnek, akiket magok az egyesületi tagok felszólítanak a belépésre, a beiratkozási díj 25 dollár s ezenkívül évi tagdíjul 4 dollár fizetendő. Kívánatra a tag lakást és ellátást is kap az intézetekben, valamivel drágábban ugyan, mint másutt, de ezzel szemben a tag büszkén hivatkozhatik arra, hogy a legjobb családok gyermekei

közt mdzog. «Frat»-nak vagy «Sor»-nak lenni annyi, mint a társadalom kiválasztottjai közt foglalni helyet. «Borq»-nak (borbirnak) maradni pedig annyi, mint örökre magán viselni az alacsonyabb származás stigmáját.

Szervezetök szerint ezek az egyesületek sokban hasonlítanak az egyházi szerzetekhez. Központi képviselőik vannak, összejöveteleket, gyűléseket tartanak, melyeken tisztikart választanak magok közül s igen gyakran adnak ki az egyesület érdekeinek és ügyeinek szentelt nagyhangú folyóiratokat. Összesen huszonöt ily szervezet áll ma fönn diákok és nyolc leányok részére.

knak megvan a magok elnevezésük, titkaik, szertartásaik, melyeket tagjaik szigorúan megtartanak az iskolai évek alatt. Egy-egy fiókjok, mely bizonyos főiskola kebelében alakul 10—30 növendékből áll, fiúkból vagy leányokból, kiket a közös testvériség kötelékei fűznek egybe. De néha egyetlen főtanodán három, sőt húsz fraternitás vagy sororitás is képviselve van, mindenik saját vagy bérelt helyiséggel. Magával az iskolával szemben az összes benne képviselt testvériségek egy társbizottságot alkotnak.

Nagy dolognak tekintik, mikor az ujonc növendék első ízben a «campeis» szentélyébe lép. Szolgálatkész cimborák, segítnek előzékenyen beiratkozásánál, podgyásza elszállításánál s a lakáskeresés gondjait is megosztják vele. Boldog az a csoport, mely először megkaparíthatja magának, különösen ha a jövevény «jóképű» gyerek, elegánsan öltözködik, a modora megüti a «frat» mértékét. Az ilyent elhalmozzák meghívásokkal. Az «Ete Pi Etéh» ebédre invitálják. A «Gamma Epsilon»-ok pipázó estélyt rendeznek; a «Ten Sigme Tois»-k pedig szinielőadást, amelynél okvetlen számítanak megjelenésére. Egy-két nap alatt aztán az új diák kiválasztja magának azt a kompániát, amely ízlésének, hajlamának leginkább megfelel, feltűzi annak szalagját gomblyukába, jeléül annak, hogy ahhoz a testülethez tartozik, aztán fogadja társai szerencsekívánatait.

Előbb azonban fel- és beleavatják a neophytát a társaság «titkos» ügyeibe. Ez bizonyos ceremóniákkal és ünnepélyessé-

gekkel jár, melyeket nagy komolysággal végeznek, amely alatt a tagtársak feketébe öltözve, álarcosan asszistálnak. A tisztikar tagjai felolvassák a szabályzatot, a rend kötelező pontozatait, melyek különben nem egyebek a szerzetesrendek összetartozását, testvéri kötelességeit képletes nyelven utánzó formuláknál s miután a jelöltet igy kitanították társai iránti kötelességeire, megmagyarázzák neki a tulajdonképpeni titkot, a rejtélyes «Eta Pi Eta» vagy «Ten Ssigma Ten» valódi értelmét, amely rendesen a három görög betüvel kezdődő szavakból áll, melyek együtt a testvériség jeligéjét adják, mint például «hűség és barátság», «az igazság és világosság bajnokai» stb. stb.

Nem érdektelen tudnunk, hogy ezek a confraternitások, ami tagjaik számát illeti, nem ritkán az iskola egész létszámának 30—40%-át teszik ki, bármilyen visszás legyen is hatásuk az iskolai társadalom egyenlőségi szempontjából, még is vannak bizonyos jó oldalaik. Ilyen az, hogy azok az egyesületek nagy súlyt fektetnek arra, hogy tagjaik meg ne bukjanak az iskolában, s hogy e célt elérjék, a felsőbb osztályok növendékei mindent elkövetnek a tanulásban visszamaradt testvérek támogatására, útbaigazítására. Átveszik velök a leckét, egész éjeken át segítenek nekik a tanulásban, vesződnek velök, sőt a legnagyobb áldozatokra is képesek érdekökben. Azonkívül nem is kell azt hinnünk, hogy egyedül a születés és a vagyon — (bár azok kétségkívül fontos tényezők) — lennének döntök a tagok felvételénél. Sok vagyonos család sarja marad meg örökre «barb»-nak s viszont nem egy alacsony sorsból született ifjú válik be «frat»-nak. Egészen más szempontok itt az igazi irányadók. Arra, hogy valaki jó anyag-e vagy nem, a fraternitásnak megvan a maga saját mértéke, melyet alig lehet közelebbről definiálni, de mely körülbelül bizonyos társadalmi előkelőség zománcában domborodik ki.

Az aztán bizonyos, hogy egy fraternitási tagnak végtelenül több alkalma van bizonyos társadalmi «sliff»-nek elnyerésére. Ha például koedukácionális iskoláról van szó, a fraternitások is rendeznek táncünnepélyeket, a sororitások is. De ezeken csak

a fraternitások és sororitások tagjai vehetnek részt. A fiúk köthetnek ismeretséget a testülethez nem tartozó leányokkal is, de egyetlen sororitáshoz tartozó leány sem tartana ezekkel baráti viszonyt fenn, sem el nem fogadná meghívásukat.

Egy chicagói főiskola mindkét nembeli testvériségei többek közt különböző görög betűket viselnek címükben; és pedig a leány-egyesületek: Kappa Theta, Kappa Pszi stb.; diákegyesületek pedig: Beta, Omega, Mü, Phi, Szigma stb.

A görög egyesületek luxuriozus helyiségekkel rendelkeznek, amelyek külső és belső berendezésben nem maradnak mögötte a legdivatosabb világfiak klubjának sem. Ezek a zártkörű ifjúsági egyesületek teljesen megsemmisítették a régi kedélyes, egyszerű és meghitt iskolai életet és üres feszengésnek, léha úrhatnámságnak adtak tért. Ez oka annak, hogy a chicagói közoktatási tanács már 1904-ben fölvette a harcot ez ifjúsági klubbok ellen s kimondotta, hogy ezeknek tagjai nem képviselhetik az iskolát semmi nyilvános alkalommal, majd teljesen be is tiltotta azokat. Ezt a példát csakhamar négy más állam, Kansas, Minesota, Indiana és Ohio követte, most pedig Illinois állam próbálkozik hasonló irányban.

Az amerikai iskolákban a görög egyesületek révén lábrakapott klikk-szellemet különösen érdekesen tükrözik vissza azok a sorok, melyeket egy chicagoi felsőbb leányiskolai növendék intézett nemrég egy barátnőjéhez, amelyek frappáns világításba helyezik azt az erkölcsi pusztítást, melyet ezek a görög nővéri testületek egy ártatlan leány lelkében okoznak. A levelek csak nemrég láttak egy amerikai lap hasábjain napvilágot s kiragadjuk belőlük az alábbi részleteket.

Febr. 1. Kedves Eleonor! Szinte ugrálok örömömben. Holnap van a vizsgám, s gyönyörű új fehér ruhát kaptam. A mama néhány rózsát is igért, tudod énekelnem kell.

Febr. 4. Kedves Eleonor! Meg voltam híva az este. Azt mondják, a felsőbb intézetben az ember senki és semmi, ha nem tartozik valami leány-egyesületbe. Olyan zavart voltam, egy falatot sem tudtam enni az elémbe adott jobbnál-jobb dol-

gokból. Az egyesületi leányok csöppet sem zsenirozták magokat, csak ettek és ittak.

Febr. 11. Hogy beszéljem el? Képzeld, nem szólítottak fel a Rho Tan egyesületbe való belépésre. Meghívtak estélyükre, de nem hívtak fel, hogy lépjek közéjük. Mit szólsz hozzá? Dellát bezzeg felszólították. A leányok nagyon kedvesek voltak hozzám, de egy szót sem ejtettek belépésemről. Oh a boszúság majd megölt. Hazamenet Della megsugta, hogyha megigérem, hogy senkinek nem szólok megmondja, mért nem kaptam felhívást. Elmondta, hogy Simpoon asszony telebeszélte leányai fejét, hogy szolgálatot tesznek nekem azzal, ha mellőznek, mivel anyám dolgozni kénytelen önfenntartásáért s én nem bírnám a költségeket. Most látom át, mit értett anyám azalatt, hogy nehéz dolog szegénynek lenni.

Márc. 8. Szép volt tőled, hogy olyan kedves, vígasztaló levelet írtál. Igen, Elonor, igyekszem erős lenni. Tudod, hogy mindig azt tartották rólam, hogy kissé fennhordom az orromat, azért mikor iskolába mentem a borzasztó felsülés után, úgy tettem, mintha semmi sem történt volna velem; bár észrevettem, hogy Della különös bánásmódot tanusít. Tudod, hogy együtt szoktunk iskolába menni, de most mihelyt az iskolába érünk, elrohan az egyleti leányokkal, engem faképnél hagy. S még ez semmi. De azok a középiskolai leányok, akik úgy szerettek, furcsának találják, hogy eleinte úgy megrohantak s most egyszerre magamra hagynak. Mindezt, édesem, azért mondom el, mert tudod, hogy semmi titkunk sem volt egymás előtt. Látnod kellene, milyen vidám vagyok most az iskolában. A világ minden kincséért sem akarom elárulni, hogy mennyire bántva érzem magamat. De tegnap este mindent elmondtam anyámnak, aztán elérzékenyültem s majd kisírtam szemeimet. Annyira fájt a dolog, hogy féltem, ő is sírásnak ered, azért hát erőt vettem magamon s feltettem magamban, feledek minden leányklubbot s munkához látok. «Úgy is teszek.»

Budapest. *Várnai Sándor.*

KÜLFÖLDI LAPSZEMLE.

Frauenbildung

A Frauenbildung 1909-iki 6, 7. és 8. számait olvasgatva, leginkább ismert témákkal találkozunk. De épen ugyanazoknak a témáknak a többszöri különböző visszatérése bizonyítja nagyon az örvendetes eredményt az egész nőnevelésben és mutatja a további haladáshoz vezető utat. Mert nemcsak, hogy mindegyre több a tapasztalat; kiforrottabbak az eszmék; gyorsabban megvalósulók a tervek; nagyobb, általánosabb és jobban megérdemelt a lelkesedés, alaposabb az elmélyedés és a körültekintés, még több az olyan vonzó, részleteiben is letárgyalt speciális értekezés, melyet a sablonosságtól megment a különféle, minden változatában értékes megoldás, hanem ami a fő, mindenütt, mindig jobban erősödik a szociális jelleg. Ez a szociális jelleg nemcsak arra törekszik, hogy a szociális ismereteket feldolgozza az iskolának is, mégpedig modernül és minden tárgyra kihatóan, hanem arra is, hogy az iskola, a pedagógia, a tanítóság hasson a társadalomra és viszont fogadja be annak a befolyását, vegye tekintetbe céljait, hibáit és erényeit s ezzel együtt gondoljon lehetőleg jóelőre a növendékek jövőjére, jelen és feltételezhető leendő környezetére, hivatására, hatáskörére. Mintha már-már megnyerné a nőképzés még a nyugodt, megfontolt németeknél is buzgóságban, friss életkedvben és a közelmultat is tanító történetnek tekintő bölcs előrelátásban mindazt, amit a régi, hosszas elmaradottságban veszített! És mintha mindebben megvolna az a legfelemelőbb vonás, hogy a vezetők minden szociális és demokratikus érzésük és figyelmük mellett is a segítség és a javítás eszközeit lelkes bátorsággal nemcsak a társadalom nagyszámú legszerencsésebbjeinek már a kicsivel is sokat nyerő szomorú körülményeihez mérik, hanem nézik a világot, a kevés legtehetősebb és leggazdagabb lelkű szerencsések életideáljaival is és ami ezekben szép és jó, azt igyekeznek közös vágyakká többé-kevésbbé mindenkire elérhető közkinccsé tenni!

Ez után az általános benyomás után sorravéve egyik-másik

cikknek a legfőbb eredményét, láthatjuk, hogy azok a tanítói munka megértéséhez és e megértéssel kedvező feltételeinek, meg sikereinek az előmozdításához sokban hozzájárulnak. Mindjárt a 6., de a 7., 8. füzetben is alaposan megtárgyalják azt az új miniszteri rendeletet, mely szerint a felsőbb leányiskola középosztályainak a tanítónői, érettségi nélkül is bocsáthatók főtanítónői vizsgára, ha kimutatják, hogy teljes felsőbb leányiskolát és szemináriumot végeztek, hogy két gyakorlati évet töltöttek el, egész rendes tanítói elfoglaltsággal és mindezek után hat félévig foglalkoztak az egyetemen szaktárgyaikkal. Ez ma még nálunk a férfiakétől eltérő eredmény s úgy látszik, hogy a magasabb képzettségű tanítónőhiány vezette reá erre az irányadó köröket. A nőügyet nagyon komolyan és sok lelkesedéssel felfogva ki is mondja a 7. és 8. füzetben Schlödtmann Paula, hogy ez igazságtalanság és hogy az így megkövetelt előképzettség nem megfelelő. Az első ellenvetése talán nem azért helyes, mert ez az előnyös kedvezmény létjogosultságot nyert, hanem inkább azért, mert nem terjed ki a férfiakra is ; a második részletesen megindokolt és figyelemreméltó, de kár tekintet nélkül hagynia, hogy a jól végzett és lelkiismeretes modern tanításnak olyan nagy a képzőereje, mely felveszi a versenyt a legtudományosabb képzéssel is. Nagy a képzőereje az értelemre, mert egyidejűleg gondolva a tanítás ismeretanyagára és a növendékekre is, nagyon fejleszti a megfigyelő, az appercipiáló és az itélő képességet; továbbá nem kevésbbé nagy az edző hatása a minden munkánál nagyon fontos akaraterőre és jellemre azért, hogy folytonos felelősséget éreztet másokért, másoknál elért hatásért is!

A teljesen kielégítő, megszolgált támogató elintézést mindig intenzívebben sürgető kérdések közé tartozik a gondoskodás a tanító- és nevelőnők megfelelő élet-, betegsegélyző és aggkori biztosításáról, még pedig megfelelő biztosító-intézetek tanító- és jótékony-egyesületek meg szövetkezetek s mindennek a részletes leírása útján. Mindenképpen el akarják látni lehetőleg korán kezdődő, de méltányos befizetések mellett a magániskolák tanerőit és a magántanítónőket, magánnevelőnőket is; leginkább úgy akarják őket ellátni, hogy sok munkával és nagy tájékozottsággal igyekeznek helyes állásadó és állásvállaló feltételeiket megállapítani és az érdekelteket sok buzgósággal, sőt némi kényszerrel is törekszenek minél teljesebb számban bevonni a mozgalomba. Hiszen a tanításhoz, a fokról-fokra való egyenletes haladáshoz, a tanítványok lelkébe való bepillantáshoz annyi nyugalom kell és erre olyan káros az önmagával való, zavaró, nyugtalanító foglalkozás! Hiszen az egész közszellemre, közlelkiismeretre, közmunkakedvre olyan felemelő az a tudat, hogy a társadalmi rend gondoskodik azokról, akik a közműve-

lődésért sok szorgalommal, jóakarattal fáradnak, küzködnek, s kik sok tapintattal ébresztgetik az érzéket az áldásos társasélet iránt! Hiszen a nők meg még közpályákon is még mindig oly sokszor támaszkodnak jövőjük tekintetében csak a családra és annyiszor nem szeretnek előre még csak gondolni sem, ha nincs családjuk, hogy nekik különösen elkel egy hatalmas, közös, ellenállhatatlan erővel magávalragadó nagy mozgalom, mely bármilyen körülmények között is, nemhogy lesújtana, hanem felemelő, vigasztaló életkedvet és életcélt ad s a női tanerő legtapasztaltabb, sok tekintetben legértékesebb ideit ezzel is megmenti neki, magának, de nem egyszer a köznek is a rendestől talán eltérő, hanem azért sok áldásos megnyilatkozásában!

A tanerők sorsának a biztosítása mellett maguknak az iskoláknak a legkülönbözőbb szervezeti kérdései is mind sorra kerülnek általános áttekintésben a porosz képviselőház azon tárgyalásainak a három részben is közölt bőséges és tanulságos előadásaiban, melyek a leányiskolák ügyeiről szólnak, a költségvetés idevágó részének a megszavazása alkalmából. Még mindig kiérezhető ebből a forrongás és csaknem idegesítően sok még a megvalósításra váró cél, de azért elég az a megnyugtató kiforrottság is, melyet épen ez az áttekintés éreztet meg. A legkülönbözőbb pártok képviselői szólalnak itt fel részletes tanulmányozás után komolyan, pártjaik nevében, de a tárgynak megfelelően, pártszínezet, politikai irányok nélkül, hogy kedvező fordulatot látnak a nőképzés haladásában az egész közművelődésre, nem sokalják a reáfordított anyagi erőt és nem győzik méltányolni a nőknek azt a buzgó, kitartó, ambiciózus és hozzáértő tevékenységét, mellyel minden előkészítő tanácskozásban, mozgalomban résztvettek, s mellyel oly sokban hozzájárultak egyrészt az egész rendszer, másrészt az egész közvélemény kedvező kialakulásához. A megjavított és a továbbfejlődésre alkalmas, a szakiskolához némi tekintetben hasonló irányt vevő felsőbb leányiskolát tekintik ma is az egész nőnevelés súlypontjának; hangsúlyozzák a nem idegen mintákra idomított, hanem a német felfogásba és a német közállapotokba beleillő nőnevelés fontosságát; nagy jövőt jósolnak az igazán még csak ezután kialakulandó nőiskoláknak; lévén a nőre sokszor családi okok miatt is, nagyon nehéz a magasabb szakképzettség megszerzése, kérik a kultuszminisztert, egyrészt a saját hatáskörében, másrészt az illetékes szakkörökben olyan lépésekre, melyek szerényebb életpályákon a felsőbb leányiskolák és a nőiskolák növendékeinek is biztosítanak megélhetést, mind az iskolák, mind a munkaadók megfelelő hangolásával; nagyon kérik a túlterheléstől való óvakodást és általában a női egyéniség figyelembevételét, a családi boldogság érdekében. Egységesítő, össze-

tartó felfogásukra vallanak olyan felszólalások, melyek szerint nem tulajdonítanak döntő befolyást még annak sem, hogy a felsőbb leányiskola a kultuszminisztérium melyik osztályába tartozik, mert nem tekintik ezeket az osztályokat szigorúan elszigetelteknek és elszigetelendőknek. Majd szóbakerülnek olyan esetek, melyek világosan bizonyítják a nőügyben nem kevésbbé, mint másutt, hogy az elméletileg eredményesen megvitatott és eldöntött kérdésekben is a gyakorlati elhatározás akárhányszor nagyon nehéz. Ilyen mindjárt annak a megitélése is, hogy ahol kivételes esetben leány is látogathat középiskolát, ott ki legyen az a kivétel. Az meg elég általánosan kiérezhető, hogy bármennyire elfogadottak és elismerten áldásosak is a felsőbb leányiskolák mellett és azok felett a tudományos intézetek, azért ezeknek még sokat kell tenniök, hogy iránt uk a bizalom megszilárduljon és hogy igazán beleilleszkedjenek abba hagyományos szimpátiába, meg lelkesedésbe, mely Németországban az igazi nőknek kijár.

Hogy ez utóbbiak is tesznek már minden fokon ilyen kezdő szárnypróbáltatásokat annak örvendetes jele a 6. füzetben egy kedves felhívás a berlini egyetem nőhallgatóinak a helyiségéből. Ebben ugyanis ők heti összejöveteleket hirdetnek megbeszélésekre, vitatkozásokra, férfi- és nőhallgatók között közös munkára, egyetértő munkafelosztásra; tanulmányaik közben szerzett ismereteik és tapasztalataik gyakorlati alkalmazására; fiatalabb és idegenből jövő társaik támogatására; szociális munkára; a népművészet tanulmányozására; női egyéniségük és erőik megismerésére, kifejlesztésére és beállítására az egész ország haladásáért, boldogságáért vívott küzdelembe. Ilyenforma hangok csendülnek már fel a «legtudományosabb» nők kedves, hívó szózatából is és mintha valahonnét a távolból, egy szép jövő képéből, győzelmesen zengne felénk, minden ország női felé, a férfiidealizmusnak sok munkára buzdított lelkesedése: «A nő szava Isten szava!» Csak túlságba ne essék ez a munkásság; csak kárára ne válják a komoly, tudományos képzésnek; csak betartsa azt a határt, melyen belül az elméleti tudás biztosabbá válik a gyakorlati alkalmazással és a beszűrődő, megvilágító élettapasztalat elevenséget kölcsönöz az elvont továbbtanulásnak!

Amilyen nagyon szolgálják ezeknek az egyes iskola céloknak az általános beállításai a szociális érzék fejlődését, úgy az egyes részletkérdéseket részletesen tárgyaló cikkek közül is nem egy értékes elmélkedő tanulmány, a társadalmi ismeretek anyagának a kiválasztásáról és közlésének a módjáról, a társadalmi lelkiismeret felébresztésének a különböző útjairól. Így mindjárt Wülker Lajos a legújabb kor történelmének a feldolgozásához

szól hozzá, nagyon egyetértve a tantervek történelmi tárgyának azzal a kimondott céljával, hogy a régi világok bejárása után felessze ki az érzéket a jelen élet és a nép feladatainak a megértésére. Ezt a tárgyalást nem annyira a kronologiai sorrendben, mint inkább nagy korkérdések kapcsán tartja kivihetőnek, s leginkább a szociális áramlatokat óhajtja jellemezni a főhivatáskörök története, jelentősége, közéleti vonatkozásai, előnyei, szenvedései, felvirulásának az eszközei mellett. Meg akarja értetni, hogy a társadalmi forrongás nem számtani feladat, melynek csak egy megoldása lehet és fel akarja ébreszteni az igazságos szociális megitéléseknek meg eljárások, az őszinte jótékonyság, a kölcsönös segitség érzését, akciógyakorlatának a képességét. Ez az egész felfogás azért is érdekes, mert ilyen szellemben ő szintén felveszi a programmjába valamelyik jótékony intézmény megtekintését, nemkülönben azt is, hogy rámutasson a nőügyi törekvésekre, a női munka mai értékére, kárára; díjazásának a fonákságaira és ez utóbbiaknak az orvosságára. Ki nem örülne, ha arra gondol, hogy mindez annyira át, meg áthatja majd a jövő dolgozó generáció lelkét, hogy az nem is fog tudni máskép gondolkozni, érezni és tenni, minthogy sok megvalósuljon abból, aminek legnagyobb része ma még csak tanított ideál!

Ugyancsak a történeti érzék megerősítése szempontjából mondja el nézeteit Vogt tanár, a bibliatanítás közben gyakorolt tanulói kritikáról. Főgondolatai szerint ne hívja ezt ki a tanító, de ne is nyomja el. Továbbá értesse meg, hogy nem a szentírás az Isten szava, hanem a szentírásban benne van Isten szava. Végül pedig ne felejtsen el rávezetni, hogy abban, ami a bibliában történet, ép úgy nyoma van az emberi felfogások változásainak, az izraelita nép mithoszainak és mondáinak, mint más történelemben. Ajánlja, hogy az elnevezésre is ügyeljen és ezt az anyagot ne bibliai történeteknek, hanem bibliai elbeszéléseknek hívja. Ime, megvan a kornak megfelelő haladás, a természeténél fogva legkonzervatívebb tárgyban is!

Gyönyörű szép azután Szumper Ilona fejtegetése a háztartási számtan szociális értékéről. Művészi felfogással tud új meggyőző erőt, új színeket kölcsönözni, egy olyan iskolai tárgy értékének, mely különféle alakban többé-kevésbbé régóta szerepel. Itt már az elérendő végeredményben, nem annyira a közös munka és a közös körülmények, sőt nem is az egyéni viszonyok fontossága tűnik fel, hanem feltűnik egyrészt az, hogy az egyéni, speciálisan a háziasszonyi megfontoltság és előrelátás milyen nagy befolyással van az adott anyagi helyzet kedvező vagy kedvezőtlen voltára csupán a jó beosztással is és evvel mennyire előmozdítja a nyugalmat, a munkaerőt, a helyes életmódot, az életkedvet a boldogságot; másrészt pedig szembeötlik

az a veszedelmes erő, mely a meggondolatlanság folyton roszszabbodó rendezetlenségében, a fokozatos belerohanásnak csaknem észrevétlenül pusztító hatalmában rejlik! Ismerteti nagyjából a szerző azt a tanítói felfogást és eljárást is, mely az ilyen életszokássá vált helyes beosztást jól megalapozza az iskolai, az átgongolásra és megszívlelésre vezető tanítással is. Röviden úgy jellemzi ennek a lényegét, hogy kereskedői szellemet hív segitségül. Ilyen szellemben tanítja az előzetes csoportos beosztást, mérlegfelállítást, a kiadások rendszeres elkönyvelését, az elszámolás és a költségvetés egybevetését, meg összhangba hozását. Már magával azzal, hogy kereskedőinek vallja ezt a szellemet, helyes szemléltetéssel hasonló létjogosultságot tulajdonít a beosztásnak a kis családi körben, mint a nagy kereskedői egzisztenciákban, dacára annak, hogy az utóbbiakban jobban hozzátartozik az a külső, észrevehetőbb, magától értetődő formákhoz is, míg amott inkább csak a belső életet irányítja és azt is nagyrészt láthatatlanul. Befejezésül pedig kimondja azt a nemes és az egyéni s a családi életek körét messze túllépő igazságot, hogy nagy hatással lehet a számolás olyan bőségben élő családokban is, ahol nem kényszerít erre szükös jövedelem.

Hangoztatja, hogy sokszor épen a számolásból derül ki megindító világossággal, hogy ilyen helyen nem egyszer annyi elmegy csak fölösleges meg sem érzett luxusra, amely a szegény családok egész sorában keserű nyomorúságot enyhíthetne s megvethetné alapját a hiány és a túlbőség fokozatos, egészséges kiegyenlítődésének, egy-egy egész nemzet felemelkedésének! Ez is megint egy meggyőző szép fejtegetés, mely hathatósan szól amellett, hogy az erényért és a boldogságért sokat tehet már maga a tudás is!

Befejezésül és a didaktikai cikkek kiegészítéséül nem hagyhatom még említtetlenül a 7. és 8. füzetből Wentscher Elzának azt a pedagogiai tanulmányát, melyben az érzésről és akaratról ennek a kettőnk az egymáshoz való viszonyáról értekezik. Azt a sokszor keresett útat vizsgálja ő is, melyen át a gyerek felszabadítható attól, hogy pillanatnyi vágyainak a hatalma alatt álljon; mely őt erkölcsi értekelések és érzések önálló gondolkozás és itélet állandó befolyása alá helyezi, szabad egyéniséggé fejleszti. Amint már a címből is látható, ezt a keresést modern felfogással végzi lélektani, úgynevezett alkalmazott lélektani és pszichogenetikai alapon. Gondolatmenete olyan, hogy nem mellőzi a különféle tetteknek és a tetteket megelőző lelki jelenségeknek az ismeretes részben leírásos felosztását, de ezt a felosztást meglehetős szubjektivitással intézi. Szemelőt tartja tudniillik mindig az érzés szerepének a kérdését és a rendesen nagyon erősen hangsúlyozott öntudatosság és öntudatlanság

mellett a szokottnál több fontosságot tulajdonítanak, hogy ösztön vagy érzelem szerepel-e az elhatározásoknál; hogy mennyiben szerepel az egyik és mennyiben a másik; hogy milyen lelki világ az a gyereknél, melyben az első és milyen az, melyben a második erő és egy-egy tartós ragaszkodás az állandóbb faktor; hogy milyen az átmenet az egyikből a másikra, mennyiben értékes itt a nevelés közbelépése és hogyan léphet az fel már az iskolai évek előtt már játék közben is. Kiemeli, hogy milyen nagy jelentősége van a gyermeknél, de még a nevelőnél is annak, ha nemes érzelmek szerepelnek tetteikben, erkölcsi idealjaiknak lelkesedésüknek a kialakulásában és nem felejti el, hogy az intuitiónak milyen döntő a szerepe még a figyelem, a megszokás, a példa, az olvasmány, a káros vágyak leküzdése a tett eredményeinek a megfigyeltetése, a lelkiismeret belátásának, örömeinek és bánatainak a megismertetése mellett is.

Egyáltalában örvendetes, hogy németeknél is így fejlődik a szocialis érzék és a szocialis ismeret az iskolában, hogy a tapasztalati lélektan sokféle köre náluk is úgy előrenyomul a pedagogiában, de meg az iskolai tárgyakban is. Mindebben nagyon tanulságosak minden művelt nemzetre az erős filozofiai formaérzékű logikus németek, mert hiszen a szempontokat és az ideálokat úgyis kinek-kinek lehetőleg magának kell betöltenie tartalommal a változó külső körülmények és a változó belső élet szerint.

Budapest. *Dr. Schmidt Mária.*

NŐNEVELÉSI SZEMLE.

Olvasóinkhoz. Midőn ma folyóiratunk 31-ik évfolyamának első számát útjára bocsátjuk, hogy szolgálatait nőnevelésügyünknek ujból felajánlja nem fárasztjuk olvasóinkat programmunk ismétlésével. Kijelentjük egyszerűen, hogy a régi, kipróbált, programhoz hivek maradunk; igérjük azonban, hogy a régi elvekhez hívek maradva sem zárkozunk el a nőnevelés és nőkérdésre vonatkozó modern eszmeáramlatok elől. Rajta leszünk ezentúl is, hogy feltárjuk olvasóink előtt a haladottabb nemzetek nevelői munkásságának és nőmozgalmának eredményeit, hogy azokból tanulságot meríthessünk a mi teendőinkre nézve; rajta leszünk, hogy a haladást szolgáló saját intézményeink és törekvéseink ismertetésével azok népszerűségét és megerősödését elősegítsük. Egész lelkünkből támogatunk minden haladást és fejlődést, mely nemzeti szellemből táplálkozik, de visszautasítjuk a külföldinek szolgai utánzását. Az új eszmék nemesítsék meg és tegyék termékennyé gondolkozásunkat, de maradjon az minden izében magyar; ösztönözzenek, lelkesítsenek a külföldi példák fokozottabb munkásságra, de munkásságunk szolgálja mindenkor nemzeti kulturánk fejlesztését, nemzeti létünk megerősödését. Az a körülmény, hogy utóbbi időben a nőmozgalom és egyesületi élet szolgálatára több kiváló folyóirat is keletkezett, buzdításul fog nekünk szolgálni arra, hogy a közügy javára kifejlődő üdvös és nemes versenyben utolsók ne maradjunk.

Ezen törekvéseinkhez kérjük munkatársaink és olvasóink szives támogatását; kérjük, hogy folyóiratunk terjesztése által annak fennmaradását biztosítani szíveskedjenek. *A szerkesztő.*

*

Szobrot Damjanich Jánosnénak. E cim alatt közöltük folyóratunk mult számában Sándor Edéné úrnő levelét, melyben felhívja a magyar hölgyközönséget, hogy Damjanich János özvegyének emlékét szép szoborban örökítse meg. Magunk is egész lelkünkből rajta volnánk, hogy Damjanichné emléke iránt való tiszteletünket minél teljesebb mértékben kifejezésre juttassuk. De mikor halljuk, hogy még a koporsója ékesítésére szánt koszorúkat is visszautasította végső intézkedéseiben, hogy azok árát is az árvák javára kivánta fordítani: az ötlik eszünkbe, hogy előtte nem lenne kedves, ha az ő szobrára gyűjtenénk, mielőtt az árvák könyét letörültük volna. Azt hiszszük,

akkor tiszteljük meg legjobban az ő emlékezetét, ha törekszünk az ő szellemében és az ő nevében az árvák javára minél többet áldozni s az árvák felsegítése által az ő nevének örök tiszteletet biztosítani. Gyűjtsünk Damjanichné nevéről elnevezett örök alapítványokat s bocsássuk azokat a Magyar Gazdasszonyok Egyesületének rendelkezésére azzal a kikötéssel, hogy hazafias érdemekben kitünt szülők árváit neveltesse azok kamataiból az idők végtelenjéig. A Magyar Gazdasszonyok Egylete által fentartott árvaházat pedig nevezzük el az ő nevéről! Így, ha kőbe faragott alakja nem is, de eszméi örök időkre élni fognak közöttünk, s bennünket a jótékonyság gyakorlásának nemes módjára tanítanak.

*

Damjanichné kilenc koszorúja. Damjanichné hazafias érzelmeire és áldozatkészségére jellemző kis történet jutott tudomásunkra, melyet a következőkben közlünk: A szabadságharcnak az aradi tizenhárman kívül sok vértanúja volt, kiknek nevét ma már feledés borítja s jeltelen sírjukat sem tudjuk többé felkutatni. Damjanich János özvegye mikor Pestre költözött, feladatává tette, hogy ezeket a jeltelen sírokat felkutatja. Egy derék magyar asszonynak, Vidacs Jánosnénak segítségével sikerült a budapesti vértanúk közül kilencnek a jeltelen sírját megtalálni. Vidacsné Pesten élt, mikor a bosszúálló, megtorló hatalom a szabadság hőseit sorra gyilkoltatta. Mélyen megrendülve a mészárláson, felkereste és gondosan megjegyezte magának a titokban elföldelt hősök nyugvóhelyeit s az 1857-ben Pestre költözött Damjanichnét elvezette ezekhez a sírokhoz. Eleinte csak imádkozni és virágot hinteni jártak a sírokhoz, később megérlelődött bennük az az eszme, hogy a vértanúk csontjait összegyűjtve a kerepesi temetőbe közös sírba helyezzék el. Gyűjtést indítottak csöndben, hasonló érzésű honleányok között s kilenc kivégzettnek feltalált hamvait eltemették közös sírba s helyeztek a sír fölé díszes emlékkövet. E kilenc vértanú neve: Csernus Manó, Szacsvay Imre, Aboucourt Károly, Giron Péter, Streith Miklós, Kolosy Gábor, Jubál Károly és Sárközy Aurél. Régen nyugosznak már közös sírjukban is; de halottak napján, egész a legutolsó időig mindig kilenc egyszerű zöld koszorú díszlett a hamvaikat takaró emlékkövön. Damjanichné köttette s ő maga vitte ki a sírra a koszorúkat csendben, titokban. Csak kegyeletét gyászát, bánatát akarta vele kifejezni, szivének soha ki nem alvó ezen szent érzelmeit.

*

Az Amizoni Károly által alapított Országos Magyar Nőnevelő-Intézet. Megemlékeztünk többször az «Amizoni» intézetről, mégis sokan fordulnak kérdéssel e részben hozzánk. Felvilágositásul szolgáljanak a következők·

A nőnevelő intézetnek, mely 1909—10. tanévben második évfolyamába lép, célja és feladata, hogy a növendékek jövő hivatásukhoz képest derék magyar háziasszonyokká és értelmes magyar családanyákká készíttessenek elő.

A tanítás elméleti és gyakorlati. Elméleti tárgyak: Neveléstan,

hazai-, világ- és művelődés-, történelem, magyar-, német-, francianyelv és irodalom. Az idegen nyelvekben különös gondot fordítunk arra, hogy a növendékek az idegen nyelveket állandó és folytonos gyakorlás, azaz társalgás által elsajátítsák az e célból megállapított házirend szerint. Elméleti tárgyak még: természettudományok, számtan, könnyvvitel, keresk. levelezés, árúismeret, gazdaságtan, rajzolás, ének, zene, mint a kitüzött célt szolgáló fontos ismeretek. Gyakorlati tárgyak: 1. a háztartás körébe tartozó összes munkák: takarítás, főzés, befőzés, mosás, vasalás; 2. női kézimunka: fehérnemű, gyermekruha és női felsőruha varrás, pipere, mű-kézimunka és géphimzés, házi ipari munkák; 3. kertészet: konyha-, virág- és gyümölcskertészet, hajtatás; 4. állattenyésztés: tejgazdaság, sertés- és baromfitenyésztés, nyúl- és selyemhernyó-tenyésztés.

Az intézet internátussal van szervezve és három évfolyamú: Felvétetnek: a polgári iskola és felsőbb leányiskola IV. illetve VI. osztályát végzett bármely keresztény felekezetű, magyar honosságú leányok, akik 14. vagy 16—17. életévüket betöltötték.

Az Amizoni Károly által alapított Orsz. Magyar Nőnevelő-Intézet nem tanítónőképző-intézet és így oklevelet nem is ad végzett növendékeinek, csak bizonyítványt, azonban oly sokoldalú s főként gyakorlati képzést nyujt, hogy a művelt uri leány vagy asszony szükség esetén saját háztartásában vagy gazdasági irányú vállalatoknál tanulmányai alapján megélhetést biztosíthat magának. S az illetékes miniszteriumok kérelmezés esetén az intézet tanfolyamait végzett növendékeket előnyben részesítik.

Évi tartásdíj 600 korona, mely összeg évnegyedes részletekben fizetendő. A vallás és közokt. Miniszter a növendékek egy részét különös méltánylást érdemlő esetekben beigazolt vagyontalanság esetén évi 500 K, illetve 400 K tartásdíjjal is felveszi. Az 1 koronás bélyeggel ellátott kérvények a vall. és közokt. miniszterhez cimezve az igazgatósághoz Budapest, VI. ker. Amerika-út 32. sz. nyujtandók be. Ez évben kivételesen még elfogadják a jelentkezéseket, mivel az iskola építkezés miatt csak nov. 1-én nyilt meg. Melléklendő okmányok: *a)* keresztlevél, *b)* utolsó iskolai bizonyítvány, *c)* bizonyítvány. Beiratási díj 10 korona. Kivételesen felvétetnek a fentebb megjelölt előképzettséggel rendelkező leányok bejáró növendékekül is. Ezek évi 250 K tandíjat fizetnek. A bejáró növendékek egyszersmind félbennlakók és a tandíj ellenében 10 órait, ebédet és uzsonnát kapnak.

Az intézet saját, modern, e célra épített és minden pedagogiai és higiénikus követelményeknek megfelelő épületben van Budapesten VI. ker. Amerikai-út 32. sz. alatt. Berendezése célszerű és izléses érdeklődőknek szóbelileg, vagy levélileg bővebb felvilágosítást az intézet igazgatósága nyujt.

*

Ovoda siket gyermekek számára. Abból a tapasztalatból kiindulva, hogy a 3—4 éves korukban megsiketült gyermekek gyönyörű szókincsüket és beszédképességüket csaknem teljesen elvesztik, mire iskolaköteleskorba jutva, siketnéma intézetekbe felvehetők. Istenes Károly a Magyar Gyógypedagógiában sürgeti a siket gyermek szá-

mára szolgáló ovodák létesítését. A siketen születettek, vagy a beszélni tudás kezdetén megsiketült gyermeket nem lehet a némaságtól megmenteni, de a beszélni már tudó, 2—3—4 éves gyermek már oly értékes beszédkinccsel bír, melyet veszendőbe hagyni vétek. Ezek, ha a megsiketülés szerencsétlensége sujtja is őket, a megnémulástól megmenthetők lennének, ha e célnak szolgáló ovodai gyakorlatban részesülnének. Ezen szakszerűen vezetett ovodában mielőbb megtanulnák a gyermekek a beszédnek szájról való leolvasását; itt folytonosan ellenőriznék kiejtésüket és társalgás által tovább fejlesztenék beszédjüket és értelmüket. Ezáltal fölöslegessé válnék a mostani süketnéma iskolák első osztálya, a gyermekek könnyebben és hamarabb befejezhetnék iskolai tanulmányaikat s élethivatásukra is jobban elkészülhetnének. Bár terjedne el ez a nagyon fontos és szükséges indítvány szélesebb körökben, bár megszivlelnék azt vezető férfiaink! Sok szerencsétlen siketnéma sorsát lehetne ilyen ovoda létesítésével megkönnyíteni.

*

Dr. Mitrovits Gyula főiskolai tanársága. A tiszántuli ref. egyházkerület közgyűlése 1909 november 24-én az egyetemmé fejlesztendő debreceni főiskola bölcseleti fakultásának szisztematika-filozófiai tanszékére egyhangulag *Mitrovics Gyula* dr.-t, a miskolczi ref. felsőbb leányiskola igazgatóját választotta meg. Távozását a felsőbb leánynevelés teréről, hol az iskola fejlesztésével igaz érdemeket szerzett őszintén sajnáljuk, másrészt azonban díszes kitüntetéséhez szívből gratulálunk. Új állását február 1-én foglalja el.

*

Kitüntetett zárdafőnöknő. A budapesti Szt. Margit-intézet főnöknője Morvay M. Valeria, a Knezits-utcai elemi- és polgári leányiskola igazgatónője most ülte 30 éves jubileumát tanítónői tevékenysége és zárdai fogadalmának. A mindenki által tisztelt és szeretett főnöknő kiváló érdemei méltó elismerésre találtak abban a ritka kitüntetésben, melyben őt X. Pius pápa ő szentsége a jubileum alkalmával részesíteni kegyeskedett. Szerencsét kivánva a 30 éves örömünnephez áldását és arcképét küldte a pápa az ünnepeltnek sajátkezüleg írva ajánlást az arcképre.

*

A M. D. E. igazgatósága január havi ülésében őszinte mélységes részvétét és fájdalmát fejezte ki szeretett elnökének, gróf Csáky Albinnénak, ki decemberben fiát vesztette el. A Tanítónők Otthonába a választmány ujabban három bentlakót vett fel, kettőt ingyenes és egyet kedvezményes helyre. Mind a hárman a nevelőnői pályán működve és munkaképtelenné válva, közel a 70 évhez jutottak Otthonunkba. Az igazgatóság az 1910. évre 10 szegény, elaggott és munkaképtelen tanítónőnek szavazott meg állandó havi segélyt. Egynek 360, egynek 240, hétnek 120 és kettőnek 60 koronát. A 10 közül hat vidéki és négy budapesti. A Králik-alapítvány 45 koronás kamatjából

részesül egy és az Otthon betegsegélyző alapjából kettő a Tanítónők Otthona bentlakói közül.

Tavasszal lesz 25 éve az egyesület fennállásának, az igazgatóság ezt a nevezetes évfordulót meg akarja ünnepelni. Sebestyénné-Stetina Ilona alelnök az igazgatóság kérésére megigérte, hogy megírja az egyesület történetét, a titkár pedig az évi jelentésben teszi közé a fontosabb adatokat az egyesület működéséről.

A M. N. Szövetségének felszólítására az egyesület tagjai közül az igazgatóság az Iparvédelmi szakosztályba kiküldi Héder Sándornét; az Ifjúság védelmibe Tóth Józsefet; a Béke és választott bírósági szakosztályba Kenedi Gézánét; az Egészségügyibe Relkoviç Mitát; a Cselédügyibe Gombos Jolánt; a Politikai szakosztályba Radnai Jenőnét. Az Alkoholellenesbe Jankovich Kálmánnét és a Munkásnővédelmi szakosztályba Oder Emiliát.

Az egyesület a nevelésügyi lapokba most teszi közé a Péterfy és Erzsébet királyné alapok pályázatait, az előbbi a volt Péterfy tanítványokat, az utóbbi székesfőv. tanítónőket vagy óvónőket illeti. Ugyancsak most küldi szét a titkári iroda közel ezer tanítónőnek az egyesület ismertető körlevelét és felhívását, hogy lépjenek be a tagok közé.

*

A M. N. Sz.-nek választójogi szakosztálya. Lapunk zártakor tartotta alakuló ülését a M. N. Sz.-nek választójogi szakosztálya. A szakosztály megalakítását teljes egyhangúsággal a Szövetség októberi közgyűlése mondotta ki, holott három év előtt a szakosztály megalakítására nézve tett indítványt visszautasította a közgyűlés. Rosenberg Auguszta megnyitójában rámutatott erre a körülményre, s három év alatti fejlődésre, melynek a mai alakuló ülés a jele. Indítványára a jelenvoltak, névszerint: Istvánffy Gyuláné, özv. Végess Sándorné, Bothos Gyuláné, Zempléni Gyuláné, Hochmann Erzsi, Marsovszkyné br. Böklin Hedvig, Reichenhaller Kálmánné, Békássy Elemérné, dr. Szente Gyuláné, Szontagh Aranka, Káldy Gyuláné, Zipernovsky Károlyné, Dirnfeld Janka, Neumann Frigyesné, Groszmann Janka, Szirmai Oszkárné, Jászai Mari, Radnay Jenőné és Sebestyénné Stetina Ilona egyhangulag Perczelné Kozma Flórát választották elnöküknek. Perczelné a megválasztatást megköszönve, a szakosztály feladatát a jövő előkészítésére irányuló munkában, a tanulásban és tanításban jelöli meg s e munka módozatainak megbeszélésére hívja fel a jelenvoltakat. Többek hozzászólása után a munkaprogram elkészítésére és a legközelebbi ülésen való bemutatására Perczelnét kéri fel az értekezlet, mely egyben elhatározza, hogy a szélsőséges fegyverektől mindenkor óvakodni fog, s a meggyőzés eszközéül elsősorban a női kötelességek minél tökéletesebb végzését, az értékes, komoly női munkát fogja tekinteni.

*

Pályázat.

A Péterfy-tanítványok alapítványának 2504 K tőkéje után 1910. év március 18-án esedékes évi kamat élvezetére alulirott egyesület pályázatot hirdet.

Az alapítólevél értelmében: «Az alapítványi segélyt csak olyan nő-folyamodó nyerheti el és pedig vallásra, nemzetiségre, korra és tanulmányainak minőségére és tartalmára, vagy állására való tekintet nélkül (akár különben is tagja a Mária Dorothea Egyesületnek, akár nem), aki az alábbi intézetek egyikében, nevezetesen:

a) a m. kir. állami Erzsébet Nőiskolában (előbb állami elemi és polgári iskolai tanítónőképző-intézet) A VI. Andrássy-út 65. sz. a.

b) az országos kisdedóvó egyesület képző-intézetében, VII. Szegényház-tér 7. sz. a.

c) a Fröbel-féle nőegyesület kisdedóvó képzőintézetében, VI. Bajza-utca 27. sz. a. (előbb V. Széchenyi-téren), végül

d) a m. kir. állami mintarajztanoda és rajztanárképző-intézetben, VI. Andrássy-út 71. sz. a. mint rendes vagy vendéglátogató növendék Péterfy Sándor tanárnak tanítványa volt és ezt hiteles bizonyítványokkal igazolja. Az elaggott vagy munkaképtelenné vált, vagy nagy anyagi szükségben szenvedő és különösen a tanítással és neveléssel tényleg foglalkozott tanítványok előnyben részesítendők.

A kellőképen felszerelt bélyegtelen folyamodványok 1910 év március hó 1-ig küldendők a Mária Dorothea-Egyesület elnökségéhez cimezve, Budapest, VIII. Orczy-út 6. sz. alá.

Budapesten, 1910 jan. 15-én.

A Mária Dorothea-Egyesület nevében

Radnai Jenőné, titkár. *özv. Herich Károlyné,* alelnök. *Lázárné Kasztner Janka,* pénztárnok.

Pályázat.

A Mária Dorothea-egyesület alulirott elnöksége ez évi március hó 1-én lejárandó pályázatot hirdet 100 azaz egy száz korona segítség elnyerésére Budapest székesfőváros szolgálatában levő vagy volt egy oly tanítónő vagy óvónő javára, aki beteg és szűk anyagi helyzetben van.

A pályázó bélyegtelen folyamodványát ez évi március hó 1-ig. intézi a Mária Dorothea-egyesület elnöksége címéré: Budapest, VIII. Orczy-út 6. sz. alá, a Tanítónők Otthonában levő egyesületi titkári hivatalba.

A pályázó mellékletekben hitelesen bizonyítja székesfőv. szolgálatát, súlyos beiegségét, szűk anyagi helyzetét, 20 K járuléka befizetésének tényét és idejét.

Későn érkezett és kellően fel nem szerelt folyamodványt az elnökség nem vesz tekintetbe.

E 100 koronát, mint az alapítvány tőkéjének 1909. évi kamatját a «Székesfővárosi tanítónők és óvónők Erzsébet királyné betegsegítő

alapítvány»-ának gyüjtő és kezelő bizottsága ajánlatára, az egyesület annak a pályázónak itéli oda, a ki betegsége és anyagi helyzete miatt legjobban rászorult a segítségre.

Budapesten, 1910 jan. 15-én.

A Mária Dorothea-Egyesület elnöksége nevében:

Herich Károlyné,
alelnök.

† **Felsőboldogasszonyfalvi Benedek Erzsébet** a szatmári ref. elemi tanítónőképző intézet rendes tanitónője halt meg hosszú szenvedés után élte 23 esztendejében Kolozsvárott 1909 december 19-én. Alig három éve működött a tanítói pályán, melyre lelkesedés és hivatásszeretet vitte, melyen kitünő rátermettsége és jeles készültsége máris szép sikereket aratott. Kartársai, tanítványai a kitünő tanítónőt; szülei, testvérei az édes jó gyermeket, mi a kedves tanítványt gyászoljuk benne. Áldott legyen emlékezete.

*

† Gyászlap jelenti **Illéssy Piroska,** dr. Szabó Istvánné halálát is, ki Lacházán 1909. évi december 30-án hunyt el, nagy munkásság, sok szenvedés után. A megboldogult *György Aladárnak* mostoha leánya s annak az özvegy Illéssy Györgynének a leánya volt, ki férje, Illéssy György halála után az országgyülési gyorsirói állásra pályázván először idézett elő hazánkban tollharcot a nők munkaképessége és munkajoga tárgyában. Illéssy Piroska is rajongója volt a nők munkára képesítése eszméjének s szép tehetségét irodalmi uton igyekezett érvényesiteni. Sokat dolgozott ifjúsági lapokba, egy-két cikke folyóiratunkban is megjelent s egy kedves könyve «A kis gazdasszony» a fiatal leányok között soká meg fogja őrizni emlékezetét. Sokat szenvedett életében, legyen béke hamvai fölött!

*

† **Merényi Matild** zongoratanitónő hunyt el dec. 14-én 80 éves korában Budapesten. Valamikor Csengeri Antalné és Zirzen Janka barátságával dicsekedett, de túlélve őket és túlélve csaknem minden rokonát, a M. D. Egyesületben találta meg támaszát. Az egyesület részéről Herich Károlyné és Sebestyén Gyuláné jelentek meg ravatalánál s helyeztek egyszerű koszorút az egyszerű koporsóra.

IRODALOM.

Kenedi Géza. AZ ÉLET KÖNYVE. Budapest, 1909. Az Athenaeum kiadása, 270 l. Ára 4 korona.

Csak nem régen emlékeztünk meg Kenedi Géza egy kitünő könyvéről a «*Szociológiai Nyomozások*»-ról. (N. N. 1909 nov.) Ma ismét egy becses tanulságokkal telt könyvére: «*Az Élet Könyvére*» hívhatjuk fel olvasóink figyelmét. Kenedi Géza nem szorult rá arra, hogy mint írót bemutassuk. Elég, ha elmondjuk, hogy ebben a könyvében a «különféle irásaiból, jegyzeteiből azokat a kisebb részeket foglalta egybe, melyek az életben figyelmeztetéseket és útbaigazításokat nyujthatnak az olvasónak.» *Világ, jellem, asszony, szerelem, házasság, élet, vigasztalások, forgácsok* című fejezetekben gyűjtötte össze gondolatait, melyekkel célja nem az, hogy célzatos tanítást vagy filozófiai rendszert nyujtson az olvasónak, hanem, hogy «neki élete útján, örömeiben, szenvedéseiben és megpróbáltatásaiban hasznára, vagy legalább vigasztalására legyen». (Előszó.) Nem bizonyitjuk, hogy Kenedinek ezt teljes mértékben és «*kellemes módon elérnie*» sikerült. Olvasóink, kik a «*Szociológiai Nyomozások*»-ban és Kenedi egyéb irásaiban már gyönyörködtek, ebben különben sem kételkednek. Ide igtatunk azonban e helyett «*Az Élet Könyvéből*» mutatóul, egy rövidke elmélkedést, melyet *Életszabályok* cím alatt a 32. lapon olvashatunk:

«Az életet egyetlen nagy elvhez való szigorú ragaszkodással végig élni — mondja illusztris szerzőnk — csak boldogság árán lehetséges. Olykor az élet árán. Aki ezt felvállalja, emberi erőt meghaladó feladatra vállalkozik, és kihívja maga ellen — mint az ókorban mondották — az istenek haragját.

Viszont az, aki életelv nélkül, vagy ami egyet jelent: magasabb emberi rendeltetésének hite nélkül, pusztán a pillanatnyi hasznosságok szerint akarja végig élni: magában és gyermekeiben a lealacsonyodás veszedelmeinek van kitéve.

Helyesen csak az él, aki emberi rendeltetésében és a magasabb eszményekben való hitét megtudja őrizni, de nem csinál belőle bálványképet. Idealista, de nem a mások iránt tartozó kötelességei rovására. A maga hasznát keresi, de soha sem a mások megrövidítésével. Élvezi az élet örömeit, de sohasem a megcsömörlésig. Jó, de nem az arra méltatlanok hasznára. Szigorú, de nem a kegyetlenségig.

Megnemesítvén ilyképpen a gyakorlati élet tökéletlenségeit az esz-

ményiség fénysugaraival és megmérsékelvén az eszményiséget a gyakorlati élet követeléseivel: emberhez illő módon zarándokol végig az élet göröngyös útjain.

Ez a helyes élet titka.»

És így megy ez szépen, okosan lapról-lapra. Mindenütt új gondolat, új tanulság, gyönyörködés és vigasztalás. Bár sokan élveznék, sokan megszívlelnék, amit mond. Lelki életünk megnemesedését, önmagunk jobb megértését, cselekvéseink helyes irányzását köszönhetnők olvasásának. És köszönjük is!

*

Sikabonyi Antal, KOMJÁTHY JENŐ: IRODALMI TANULMÁNY. Budapest, 1909. Kiadja Rákosi Jenő Budapesti Hirlap Ujságvállalata. 207. l. Ára 4 korona.

Sikabonyi Antal könyvére igazán szükség volt. Kellett végre, hogy alapos és komoly tanulmány mutasson rá azokra a gyönyörűségekre, melyeket a gondolkodó olvasó Komjáthy Jenő magasan szárnyaló poezisében talál; kellett végre, hogy elemezze valaki azokat a mélyreható gondolatokat, melyeket Komjáthy ragyogó költői nyelven lop be az olvasó szívébe. Sikabonyi a Komjáthy Jenő tanulmányozásával magára vállalt feladatot a legigazabb szeretettel oldotta meg. Elmerül költőjében és a legteljesebb hódolatra lobban iránta. A legnagyobbakkal méri össze és összemérhetetlennek találja. Nem csak a poétát, a filozófust is ünnepli benne s a poéta s a filozófus egységében látja nagyságát. Közben — talán fölöslegesen — sokat filozofál ő maga is, és itt ott szinte sajnáljuk, hogy Sikabonyi filozófiai elmefuttatásaiban szem elől tévesztjük a költőt. De célját eléri. Megismerjük, megértjük, megszeretjük az ő dicsőített költőjét. *Életének* leírása magában véve is vonzó olvasmány, — noha külső eseményekben nem gazdag, érdeklődésünket mégis teljes mértékben leköti. *Költészetének* ismertetését azzal kezdi, hogy Reviczkyhez való viszonyát tárgyalja s kimutatja mindkettőjük helyét az irodalomban. Igazi művészeknek látja őket, kiket koruk meg nem értett s közülök Komjáthyról soha sem tudjuk meg, csak sejtjük mit vesztettünk benne, mert kéziratainak egy része — elveszett. Most, mikor Komjáthy barátai ki akarják adni a korán elhunyt költő összes műveit, igazán időszerű Sikabonyi ismertető kötete. S ha munkájának az a része, melyben Komjáthy *viszonyát az irodalomhoz* tárgyalja, sok szemrehányást foglal is magában a költőtársak mulasztásáról s a nagyközönség közönyéről: a mulasztást Sikabonyi ime jóvá tette, Komjáthyt a feledés homályából kiemelte, s hisszük, hogy a közöny megtöréséhez is sokban hozzájárult. Komjáthy Jenő összes műveit érdeklődés fogja fogadni, s ezért Sikabonyinak nemcsak Komjáthy szelleme tartozik köszönettel, hanem a magyar irodalom is.

*

Schwarczel Adél: UTIRAJZOK. Kolozsvár. A szerző kiadása. 180 l. Ára 2 kor. Kapható Kolozsvárott minden könyvkereskedésben.

Schwarczel Adélnak, a kolozsvári elemi leányiskola igazgatónőjének neve nem ismeretlen a pedagógiai lapok olvasói előtt. Élénk tol-

lal irott, hivatásszeretettől sugallt, szakszerű cikkek alatt gyakran találkozunk nevével, melyet most egy csinos kötet címlapján olvasunk. Schwarczel Adél *Utirajzok* címmel kiadta a hazában és a külföldön tett utazásai alkalmával szerzett s leírt benyomásait. Elolvastuk e kis kötetet és élvezettel olvastuk azt végig. Schwarczel Adél nyitott szemmel járta meg útjait, s nemcsak a palotasorokat s a természet szépségeit látta meg, de belelátott az emberek lelkébe is, észrevette a népjellem sajátságait, s a szerzett benyomásokat érzésben és gondolatban gazdag rajzokban kedvesen, élénken tárja az olvasó elé. A rajzok sorrendjét nem szabta valami szigorú rendszerhez, imitt-amott bennfeledett egy-egy értelemzavaró sajtóhibát, de egészben oly nőies bájjal, oly őszinte gyönyörűséggel beszéli el utazásait, hogy munkáját örömmel olvashatja mindenki. Azok a tanítónők pedig, akik földrajzot tanítanak, igen jól felhasználhatják tanításuk élénkítésére, érdekesebbé tételére ezeket a kedves útirajzokat. Schwarczel Adél Binder Laura felsőbb leányiskolai tanítónő társaságában tette utazásait, neki köszönheti — írja az előszóban — hogy amit látott megértette és élvezni tudja. Ezért könyvét köszönetül neki ajánlotta. Mi pedig szivesen ajánljuk azt olvasóink figyelmébe.

*

Korunk találmányai. A természettudományi és technikai ismereteket népszerűsítő könyveknek az a baja, hogy ritkán egyesül egy s ugyanazon íróban a beható tudományos ismeret az írói tehetséggel: vagy tudományos szempontból jók, de a laikus olvasó számára élvezhetetlenek, vagy jól vannak ugyan megirva, de ismereteik nem alaposak és megbizhatók. Nagy ritkaság és kétszeres haszon tehát az olyan könyv, mint az angol *Williams Archibald Korunk találmányai* című könyve, mely most jelent meg *Sándor* Szilárd magyar fordításában és *Zemplén* Győző, a kitünő természettudós előszavával. A könyv a ma aktualis legnevezetesebb találmányokat ismerteti: a drótnélküli távirót, a folyékony levegő alkalmazásait, a tüzérség legújabb fejlődését, a tengeralatti hajókat, a kormányozható torpedókat, a napmotorokat, repülőgépeket stb. szóval mindazokat a legfontosabb találmányokat, melyek a legújabb időben jutottak megoldásra vagy pedig most vannak azon a ponton, hogy nemsokára várni lehet megoldásukat. Mindezek olyan dolgok, amelyek érdekelnek minden müvelt embert, de a nagyközönség többnyire csak kevésbbé megbizható szálló hírekre, mende-mondákra van utalva, s nincs alkalma arra, hogy világos fogalmat szerezzen magának lényegükről s valódi értékükről. Williams Archibald könyve mindenről tájékoztat úgy, hogy minden valamennyire müvelt ember megértheti: világosan, könnyen, érthetően tárgyalja az egyes találmányokat, nem kiván semmiféle előzetes ismereteket az olvasótól s e mellett vonzón van irva, úgyhogy élvezet olvasni. Az előadásnak ez a népszerűsége semmit sem von le tudományos megbizhatóságából, a tényeket alaposan ismeri és pontosan, szabatosan közli. Örömmel láthatjuk e könyvből, hogy a magyar elme a modern találmányok nagy mennyiségében is tisztes helyet foglal el: Archibald a legnagyobb elismeréssel szól két magyar találmányról: a Telefon Hirmondóról és a Pollák-Virág-féle gyorstávíró-

ról, ismételten hangsulyozza, hogy szerzőik magyar emberek és magyar földön próbálták ki először találmányukat. A modern technikának egész életünkre kiható haladása kell, hogy érdekeljen minden művelt embert, ez érdeklődés kielégítésére alig lehet alkalmasabb könyvet találni, mint a *Korunk találmányai* című könyvet, mely igen szép, az angol eredetivel teljesen megegyező kiállításban jelent meg, számos illusztrációval, a Franklin-Társulat kiadásában. Ára kötve 8 korona.

*

La Fontaine. Irta: *Taine H.* Franciából fordította *Geőcze Sarolta.* A verses idézeteket fordította *Zemplémi Árpád.* Kiadja a *Kisfaludy-Társaság.*

Huszonhárom íven keresztül elemezi boncolja a nagy esztetikus La Fontaine-t, azon a széles «kerülő úton» közelítve meg tárgyát, mely *Taine* minden munkáját jellemzi és oly élvezetessé teszi; beszél a gall szellemről, megrajzolja arcképét La Fontaine-nek az embernek, az írónak, ismerteti meséit, megadja a költői mese elméletét s kifejti a filozófiai mese s a költői mese közt levő különbséget, mindezt azzal a ragyogó elmésséggel és vonzó előadásban, mely könyvét a legszebb regénynél is élvezetesebbé teszi. A fordító kitünően oldotta meg nehéz feladatát. A *Franklin-Társulat* kiadásában megjelent kötet ára fűzve 4 korona, vászonkötésben 6 korona.

*

A Múzsa búcsúja. E megható cím alatt gyűjtötte kötetbe *Lévay* József, az agg költő, az utolsó húsz év alatt, 1898—1908-ig írt költeményeit. A könyv címét az első költeménytől nyerte, melyben a Múzsa elbúcsúzik a költőtől, kegyeltjétől, a kit oly hosszú ideig s oly forrón ölelt, «múló korával mitsem gondolva». Az utolsó húsz évnek költői termése Lévayt költői erejének teljességében mutatja be; a nyolcvanhárom éves aggastyán poézisében nyoma sincs a hanyatlásnak. Dalai, az élet örömeiről és melancholiájáról a régi üdeséggel, választékossággal és összhanggal csengenek; s az egyszerű báj, a kerek kompozició, a nyelv zenéje iránt való finom érzéke különös zamatot adnak nekik. A vaskos kötet függeléke hazafias költeményekből kerül ki, melyek az 1848—49-iki legendás idők költői visszhangjai. A *Kisfaludy-Társaság* kiadásában megjelent kötetet a Társaság kiadványainak szokott alakjában a *Franklin-Társulat* adta ki; ára fűzve 4 korona, vászonkötésben 6 korona.